

Carles Montpart Tura

Te deix, amor, la mar com a penyora

Carme Riera és actualment una escriptora catalana que compta amb una extensa i sòlida obra narrativa, reconeguda tant per la crítica com pels seus nombrosos lectors. Amb motiu del 50è aniversari del seu primer llibre, reeditat en un nou format el setembre passat, parlem aquest mes de l'obra d'una autora que ha viscut i escrit a cavall de dos paisatges: Mallorca i Barcelona.

Infantesa a Mallorca

I Carme Riera i Guilera (Palma, 1948) va néixer, de fet, a Barcelona, perquè, com ella mateixa explica al text autobiogràfic *Temps d'innocència* (Edicions 62, 2013), "la mare es devia sentir més segura atesa pel seu germà [Lluís Guilera era tocòleg] i voltada per la seva família i no per la família del seu marit, pels sogres i la cunyada, lluny de ca seva" (op. cit., p. 14). Unes línies més endavant, l'autora confessa que segurament al seu pare "no li degué agradar que [la mare] se n'anés i per això, imagin que com a càstig, es quedà a Mallorca. Quan em va conèixer, en venir-mos a cercar per retornar a l'illa, jo ja tenia un parell de setmanes".

Els pares, Eusebi Riera i Estada i Carmen Guilera Vallhonrat, s'havien conegut a la Universitat de Barcelona tot just acabada la guerra, durant el curs 1940-1941 i s'havien casat a l'església de Sant Just pel febrer de 1947. El pare, que havia començat Medicina a Madrid abans de la guerra, no va acabar la carrera i va passar a estudiar Filosofia a Barcelona. La mare, que havia estudiat a l'Institut Balmes, on havia tingut de professor Guillem Díaz-Plaja, animada per la seva família, que veien en ella una molt bona estudiant, també s'havia matriculat a la Facultat de Lletres.

Carme Riera va viure tota la seva infantesa i adolescència a Mallorca, d'on era la família del pare, però la seva relació amb Catalunya sempre ha estat molt estreta. Com ella mateixa diu al text citat, "Em consider, idò, mallorquina perquè a Mallorca hi vaig passar els anys fonamentals de la meva formació com a persona, però els meus lligams amb Catalunya i més concretament amb Barcelona són forts i ben arrelats. Per la banda materna tots els meus avantpassats són catalans i a Catalunya han nascut els meus fills i s'han publicat quasi tots els meus llibres" (op. cit., p. 14).

La casa de Palma on vivia la família, a tocar del convent de les Caputxines, l'havia adquirida el besavi l'any 1880. Era molt gran, ombrívola i de sostres altíssims. Quan va néixer el germà de Carme Riera, la família es va distribuir de la següent manera: l'avi Pau a dalt, a les antigues dependències del servei, on feia una vida relativament autònoma i on s'havia fet instal·lar

un gimnàs per a ell sol; l'àvia Caterina, la seva filla soltera Celestina i la seva neta Carme, a la planta noble, i els pares, amb el fill petit, a la planta baixa. Més endavant, l'escriptora ho recordava així: "Jo vivia a dalt però dinava i sopava a baix. Participava alhora de dues maneres enfrontades de veure les coses. La visió de ma mare era ben distinta de la de la tia i de la de l'àvia, tot i que només els separava una escala de trenta escalons que jo pujava i baixava corrents. Des de quatre anys vaig aprendre a escoltar i a callar" (op. cit., p. 35).

Una àvia que explica històries

Com l'autora ha explicat moltes vegades, les dues persones que més la van influir de petita van ser la seva àvia —la senyora-àvia, que es deia aleshores a Mallorca— i l'única germana del seu pare, la tia Celestina. De la primera, Carme Riera ens diu que es passava moltes estones fent-li companyia al primer pis del casal del centre de Palma on vivia la família. L'àvia li explicava sobretot la seva vida i li parlava del jardí de la casa d'estiueig a Son Serra, amb tota la seva varietat de flors i plantes, i dels ocells que, quan era jove, tenia dins una immensa ocellera. També li va confiar que de jove haguera volgut ser monja de les Caputxines perquè el seu pare li va prohibir que festegés amb Jordi Anckerman, fill d'un conegut pintor de Palma. Els detalls d'aquesta història d'amor impossible de l'àvia —amb plans de rapté i de casament secret inclosos— captivaven enormement l'atenció i la imaginació de

la petita Carme Riera. També va ser l'àvia —que es passava moltes hores llegint— qui li va fer descobrir els versos de la seva cosina, Maria Antònia Salvà, i dels seus poetes mallorquins predilectes, mossèn Costa i Llobera i Joan Alcover.

Pel que fa a la tia Celestina, Carme Riera explica que hi va tenir molta relació perquè dormia a la seva habitació i, com que era fadrina, molt sovint li feia de mare. En més d'una ocasió l'ha descrit així: "Semblava treta d'una novel·la de Llorenç Villalonga, o, més ben dit, els personatges de Villalonga s'inspiren en persones com la meua tia. Quan estava malalta es negava que cridéssim del metge. Deia que amb aquella mala cara no el podia rebre. Per rebre els metges havia d'estar presentadora" (op., cit., p. 30). De la tia Celestina Carme Riera en destaca la generositat i, sobretot, la riquesa de la seva llengua: "Xerrava, idò, la tia C. un mallorquí d'una vivacitat extraordinària. De fet, ella i les Rondaies em donaren les pautes per començar a escriure. Era la seva una parla alhora rica i planera, sense escarafalls ni retòrica però d'una plasticitat magnífica" (op. cit., p. 31).

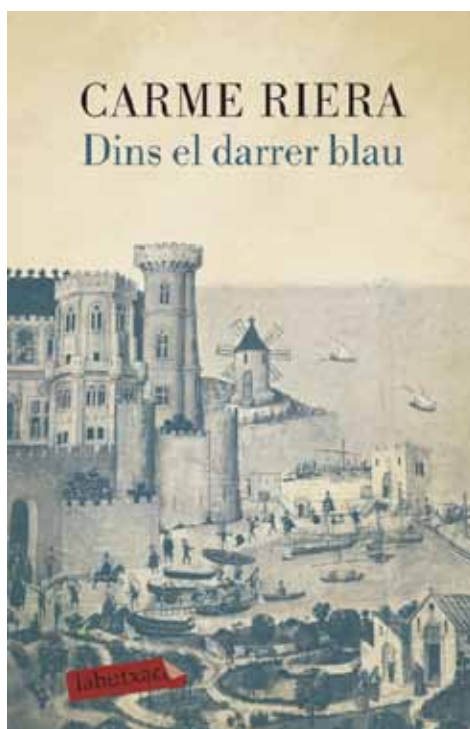
Monges que ensenyen a escriure

Carme Riera va començar a anar a escola —a *costura*, que és com es deia, perquè fer costura era un dels ensenyaments bàsics per a les nenes de l'època— amb les monges Trinitàries. D'aquesta primer experiència l'àvia li va explicar que no en va tenir gaire bon record, perquè deia que feia pudor de llapis i de goma i que

no la deixaven aixecar ni mirar pel balcó. Més endavant, la futura escriptora va fer tot l'ensenyament primari amb les monges del Col·legi del Sagrat Cor de Palma, una escola tradicional i regida per una estricta disciplina. D'aquesta etapa, Carme Riera recorda sobretot que li va costar molt aprendre a llegir: "Vaig aprendre a llegir a set anys, molt tard en relació amb les meves companyes que llegien des dels sis, i alguna de més espavilada, des dels cinc. Les monges trinitàries, que s'esforçaven tant com podien perquè deixés de ser analfabeta, avisaren ma mare de les meves dificultats" (op., cit., p. 87). Gràcies a l'estímul del seu pare, i a l'ajut d'un mestre a l'antiga, Don Joan, Carme Riera va superar aquest tràngol inicial.

Del seu pas per l'escola de monges del Sagrat Cor, però, el que sempre n'ha destacat l'autora mallorquina és la pràctica sistemàtica de l'escriptura, i especialment de la redacció de tot tipus de cartes. Si, per una banda, les històries de l'àvia li desvetllaven la imaginació, per l'altra, les tècniques apreses amb les monges li proporcionaven les eines per poder expressar-se per escrit: "Escriure cartes era una pràctica corrent als col·legis de l'orde. Venia, n'estic segura, de les *salonnières* franceses, i les nostres monges l'havien heretat de les seves antecessores, aquelles que educaren Madame de Merteuil, l'impagable heroïna de *Les liaisons dangereuses*. Totes les alumnes del Sagrat Cor, al manco les de la meua generació, teníem la mà trencada a escriure cartes. N'escrivíem per donar les gràcies d'un berenar a la mare d'una amiga, per excusar-nos per no haver pogut acceptar un convit, per preguntar per la salut de l'àvia, per donar un

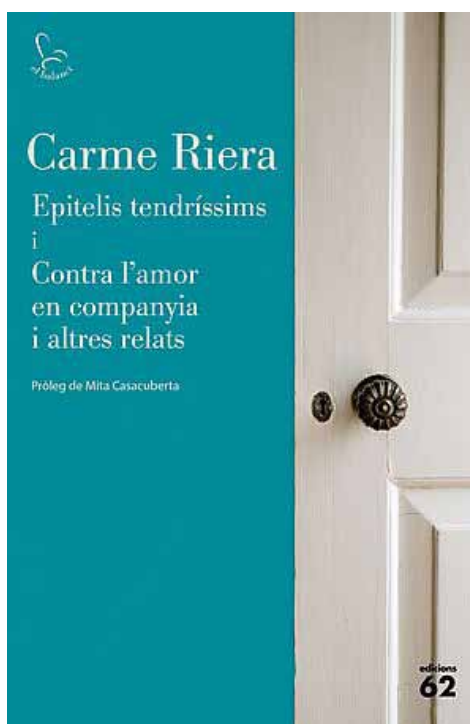

condol... El motiu no importava, el que tenia importància era el fet d'escriure, el que implicava per a la nostra formació, basada en la responsabilitat de pertànyer a una certa elit, la qual cosa comportava una absoluta *politesse*" (op. cit., p. 233). Aquesta pràctica, com veurem, serà decisiva en la primera obra literària de Carme Riera i tindrà una presència constant en molts dels seus llibres.

Una nena que mira el mar

A part del casal al centre de Palma, l'altre paisatge que es relaciona íntimament amb la infantesa de Carme Riera, i que també tindrà una gran presència en tota la seva obra, no podia ser altre que el mar. A partir dels cinc anys, Sa Marineta, una casa heretada de Fernando, un germà

bohemi de l'àvia, a tres quilòmetres de Deià, es va convertir en el contrapunt estiuenc de la fosca i freda casa de Palma. És allà on Carme Riera descobreix el mar. A *Temps d'innocència* recorda l'impacte que li va causar amb aquestes paraules: "La casa [...] voltada de natura, era i és a les antípodes de la casa de Palma. Clara i lluminosa, cada finestra emmarca un paisatge meravellós, marítim o muntanyenc. Les terrasses s'obrien —sortosament encara s'obren— al davant de na Foradada, la roca ciclop, roca d'un sol ull-forat frontal o llargardaix tombat dins les aigües. Vaig acostumar-me a mirar la mar, callada, dorment, plàcida, lluenta, enjogassada, riallera, rabiosa, escopint bromera, dolça, cruel, blanca, grisa, amb tots els tons dels blaus, maragda, violeta, de seda, com empeltada de sol, de xots, de retxes de calor, caminada per vaixells llunyans i veles blanques properes. Tan diferent segons els

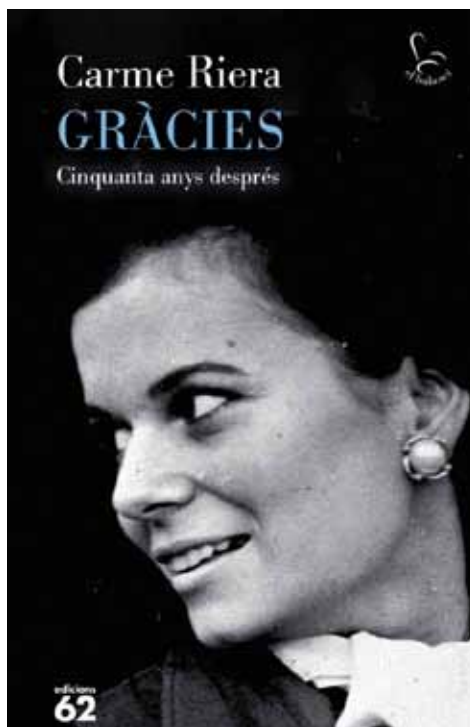

dies i les hores, perpètuament canviant, desmemoriada. Impossible deixar-hi petjades. La mar, la meva estimada (op. cit., p. 37).

Trasllat a Barcelona

L'any 1965 Carme Riera es trasllada a Barcelona per estudiar Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona, on va tenir la sort de conèixer professors de la talla de Martí de Riquer, José Manuel Blecua o Antonio Vilanova. Es va llicenciar l'any 1970 i, més endavant, l'any 1987, va obtenir el doctorat en Filologia Hispànica per la Universitat Autònoma de Barcelona amb una tesi sobre l'anomenada "Escola de Barcelona", formada, entre d'altres, per Carlos Barral, Jaime Gil de Biedma i José Agustín Goytisolo. La publicació en forma de llibre d'aquest estudi, *La escuela de Barcelona* (Anagrama, 1988), li va suposar l'obtenció del XVI Premi Anagrama d'Assaig.

Després de passar per la docència a l'ensenyament mitjà, a partir de l'any 1995, ja com a catedràtica de Filologia Espanyola a la UAB, Riera s'especialitza en la literatura del Segle d'Or espanyol i imparteix diversos tallers d'escriptura. L'exercici de la docència, que sempre ha compaginat amb l'escriptura, ha representat per a l'autora un complement indispensable. En el seu darrer llibre publicat, titulat *Gràcies. Cinquanta anys després* (Edicions 62, 2025), en què Carme Riera repassa els moments clau de la seva carrera com a escriptora i professora, i agraeix el suport incondicional dels seus lectors al llarg de tants anys, valora aquesta dualitat escriptora-professora de la següent manera: "Estic convençuda que la meua obra seria

distinta si jo no fos professora, si no hagués après dels textos explicats a classe. Sense el tracte sovintejat amb els llibres de classe, això és amb els clàssics, no hauria escrit algunes de les novel·les o ho hauria fet de manera diferent. La literatura que he ensenyat ha enriquit els meus punts de vista, ha fet possible que conegués més a fons la retòrica i la poètica i aprofités les influències dels bons autors, alguns dels quals, d'altra manera, probablement hauria ignorat o almanco no hauria llegit tan a fons [...] Som, encara ara, una professora que escriu, una escriptora que ensenya el que escriuen els altres" (op., cit., p. 59).

Inici d'una carrera literària

En els tres primers capítols del llibre que hem esmentat més amunt, *Gràcies*, Carme Riera explica molts detalls del procés de publicació del seu primer llibre, el recull de contes *Te deix, amor, la mar com a penyora* (Laia, 1975; Edicions 62, 2025), i de la gran importància que va tenir en l'inici de la seva carrera com a escriptora. Els contes, escrits entre 1971 i 1974, Riera els va portar a l'editorial Laia per recomanació de l'escriptor mallorquí Guillem Frontera. Era a finals de febrer de 1975 i l'autora explica que s'havia posat "la indumentària hippy que m'esqueia millor —malgrat que fora, segons qualificatiu de la meua mare, uns pedaços mal cosits— per causar bona impressió als editors" (op., cit., p. 12).

En aquella època, l'editorial Laia participava dels principis de "Cristians pel Socialisme", moviment liderat per Alfonso Carlos Comín, propietari i director de l'editorial. Ignasi Riera va ser l'encarregat de rebre l'escriptora. Després d'agafar-li la carpeta amb el manuscrit, i sense obrir-la,

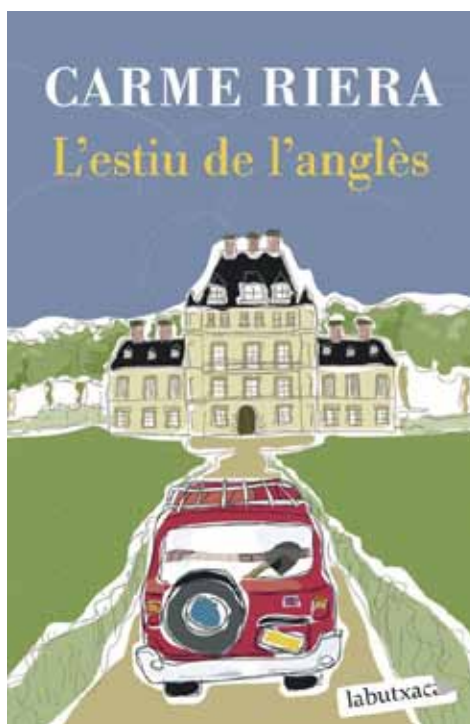
li va dir que els contes eren molt difícils de publicar perquè la gent preferia les novel·les o l'assaig. De totes formes, li va dir que els llegiria i li donaria una resposta. Carme Riera confessa que va sortir de Laia "amb la convicció que el meu manuscrit passaria, no mesos, sinó anys a la sala d'espera" (op., cit., p. 14). Malgrat això, "un parell de setmanes després de la visita a Laia, a mig mes de març, vaig rebre una de les millors sorpreses de la meua vida: la trucada de Nani Riera per a dir-me que els contes li havien agradat i que el llibre sortiria de seguida, aprofitant Sant Jordi" (op., cit., p. 15).

Unes pàgines més endavant, Carme Riera explica que al llarg de la diada de Sant Jordi d'aquell 1975 va firmar un sol exemplar del llibre del qual estava tan orgullosa.

De totes formes, *Te deix, amor, la mar com a penyora* es va vendre bé, es va exhaurir aviat i se'n va fer de seguida una reimpressió. Poc es podia pensar l'autora que el seu llibre es convertiria en un dels més venuts i llegits de la literatura catalana contemporània, amb contínues edicions al llarg de cinquanta anys, efemèride que es va commemorar el passat 2025 amb la nova edició que esmentàvem a l'encapçalament d'aquest article.

De poemes en castellà a contes en català

Tot havia començat quan Carme Riera, com tants adolescents, s'havia iniciat escrivint poemes, però no es va atrevir mai a enviar-los a cap concurs. Els escrivia en castellà, fins que Aina Moll, que era la catedràtica de francès de l'Institut Joan Alcover on l'escriptora anava, li va proposar que ho fes en català. Al llibre autobiogràfic *Gràcies*, l'escriptora

ho recorda així: "Quan li vaig mostrar els poemes que escrivia, en castellà, tot i que el mallorquí era la llengua que parlàvem a casa nostra, em digué que el natural era que escrigués en català. No era fàcil, perquè el català no el podies aprendre enlloc i la llengua de cultura era el castellà, i encara que mai al Sagrat Cor cap monja ens prohibí emprar el mallorquí entre noltros, per exemple a l'esbarjo, com passava a altres escoles, el castellà es feia servir com a llengua vehicular i totes les assignatures s'hi ensenyaven" (op. cit., p. 40).

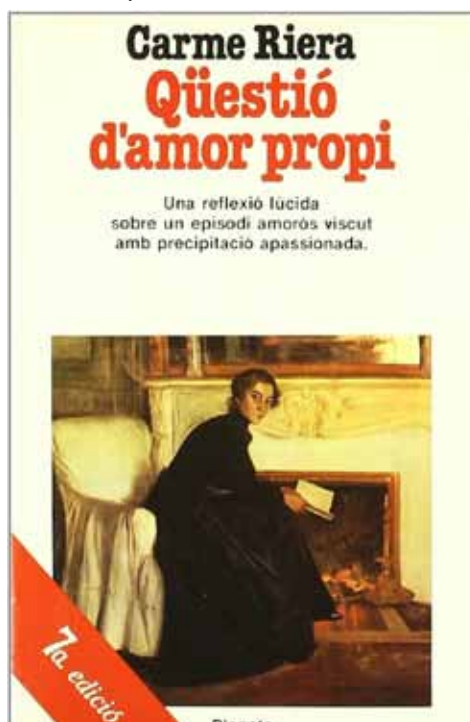
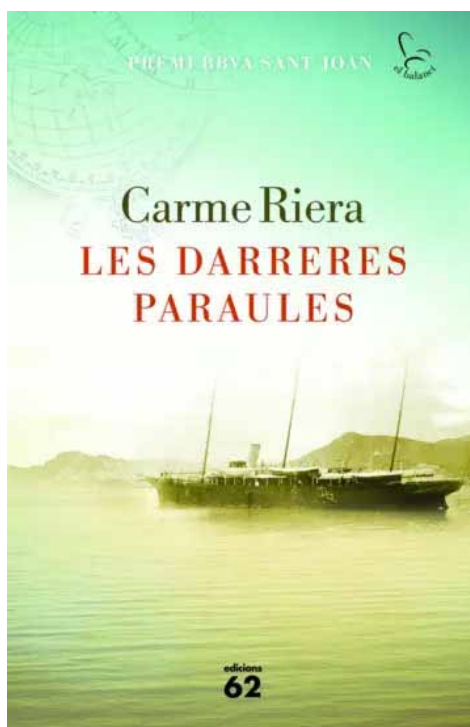
Quan va començar a escriure contes, en canvi, sí que els va presentar a concursos. L'any 1973, el conte "Que hi és, n'Àngela?" va guanyar un premi que s'anomenava Ramon Llull i que patrocinava un diari mallorquí. Amb aquest estímul, es va animar a enviar-ne un altre, titulat "Te deix, amor, la mar com a penyora", al premi que aleshores s'anomenava Puig i Llena de narració breu, i que formava part dels prestigiosos premis "Recull" de Blanes. Era l'any 1974 i també el va guanyar. A *Gràcies* Carme Riera explica la importància d'haver obtingut aquest premi: "El 'Recull' fou per a mi fonamental i en el moment de publicar *Te deix*, intentant vèncer la meua timidesa infinita de llavors (ara som una tímida reciclada), vaig demanar a Nani Riera que ho fes constar en la primera plana del llibre. Fins i tot a hores d'ara, quan algú em pregunta quins dels premis que m'han donat són els més importants, menciono el 'Recull'. Complí per a mi la principal funció dels premis: estimular, animar i també descobrir gent nova, gent jove" (op., cit., p. 16).

Un conte revolucionari

Si Carme Riera va decidir que el conte "Te deix, amor, la mar com a penyora" encapçalés el llibre i, a més, donés títol a tot el volum, és que sens dubte el considerava la peça clau i més ambiciosa entre tots els contes que havia escrit fins aleshores. El relat narra la desafortunada història d'amor, amb trampa final per al lector, entre una jove estudiant de quinze anys i la seva professora de matemàtiques, la identitat de la qual no es revela fins a l'acabament del conte. Com va escriure Ramon Buckley, traductor i professor de literatura a diverses universitats, a *Una biografia literària de Carme Riera* (Edicions 62, 2018), *Te deix, amor...* no és una història d'amor lèsbic, sinó més aviat "de desig lèsbic, i la culminació d'aquesta història és el moment en què professora i alumna es desvesteixen l'una a l'altra a la cabina del vaixell que les duia de Barcelona a Palma. És la primera i única vegada que les dues dones es contemplen mútuament i es desitgen. Però no hi ha cap consumació d'aquest desig, ni en aquest moment ni en cap altre de la narració de Carme Riera" (op., cit., p. 60).

Cal tenir en compte que el relat es va publicar l'any 1975, quan el franquisme encara era viu, i que el seu contingut transgressor va ser en aquell moment molt més important del que ens pot semblar ara, cinquanta anys després. Contemporani d'un altre text també molt revolucionari, *L'adolescent de sal*, del mallorquí Biel Mesquida —en aquest cas molt més obertament provocatiu—, el conte de Carme Riera plantejava una subversió de forma molt més subtil. En paraules

de Buckley, *Te deix, amor...* suposa "una doble transgressió. Una estudiant que s'enamora de la seva professora posava en qüestió no només les lleis humanes (l'ètica de la professora), sinó també les prescripcions divines (l'Església no accepta, i ni tan sols es planteja, les relacions lèsbiques)" (op. cit., p. 63). L'escriptora, a més, juga amb el lector, que creu fins al final del text que es troba davant de la narració d'una història d'amor convencional, i ho fa amb una mestria poc habitual en una primera obra.

Te deix, amor, la mar com a penyora està escrit en forma de carta, sense especificar el destinatari, i és un text que planteja també altres temes que esdevindran importants en l'obra posterior de Carme Riera, com ara el rebuig de la figura del pare, la repressió que suposava el règim franquista i la gran importància que per a una dona té la maternitat. Precisament en relació a aquest darrer aspecte, l'escriptora ha dit en diverses ocasions que va escriure el conte, d'una tirada, el 14 de novembre de 1972, quinze dies abans del naixement del seu primer fill, Ferran. Carme Riera s'havia casat l'any 1971 amb Francesc Llinàs, un professor seu de l'Institut Joan Alcover de Palma.

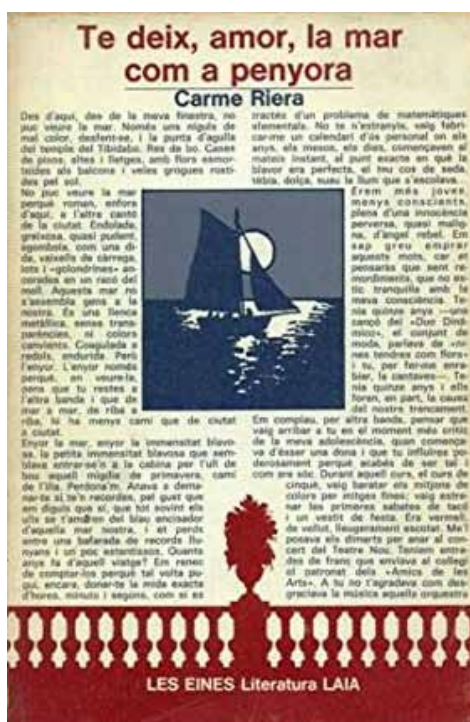
Quant a la tria de l'estil epistolar, que es repetirà sovint en l'obra posterior de l'escriptora, Carme Riera hi ha vist clarament la influència de les pràctiques d'escriptura que va fer al Sagrat Cor i que ja hem esmentat abans. A *Gràcies*, l'autora encara en dona més raons, en aquest cas més de tipus literari: "Cal que el to de la carta sigui confident i còmplice. Jo cercava aquesta complicitat amb el lector/a per a acostar-lo

al que volia transmetre quan vaig escriure *Te deix, amor, la mar com a penyora*. No oblidem que en temps de Franco l'homosexualitat estava prohibida. A mi m'interessava que els lectors, i més encara les lectores, s'identifiquessin amb la persona, la joveneta que escrivia a algú més gran que li havia donat classe, a qui estimava com estimem a l'adolescència el primer amor, per qui ens deixaríem matar o no ens importaria morir" (op., cit., p. 54).

Als que no hi són tots...

A part dels contes premiats "Te deix, amor, la mar com a penyora" i "Que hi és, n'Àngela", el primer llibre de Carme Riera està format per setze contes més agrupats en tres seccions: "I a trenc d'alba sempre enyor la mar", amb cinc relats; "Balcons de tristos somnis", amb quatre contes, i "Recomença la dansa", amb nou textos més. El to general dels personatges i les històries que hi podem trobar ja van ser ben definits per l'escriptor Guillem Frontera, que en va fer el pròleg a la primera edició i que també trobem a la que commemora el cinquantè aniversari de la seva publicació: "L'univers de Carme Riera és poblat d'éssers pàl·lids, de gent que perd jugant a un joc les regles del qual ignoraven. Tot plegat, diria que els personatges de Carme Riera són, més o manco, aquells que no han sabut, no han pogut o no han volgut ser assimilats per l'engranatge de la "normalitat" quotidiana, i no coneixen o rebutgen les claus de la convivència o cerquen formes no habituals de relacionar-se amb el món" (op., cit., p. 10).

Com també diu al pròleg Guillem Frontera, sense ànim de "redimir ningú del seu estat", Carme Riera ens presenta personatges

seduïts o obsessionats pel mar, especialment al primer bloc de relats, on aquest paisatge s'erigeix gairebé com un autèntic protagonista, un escenari que sovint es relaciona de forma fatídica amb la mort. Al segon apartat, "Balcons de tristos somnis", trobarem protagonistes que encaixen amb la percepció que en donava Guillem Frontera al pròleg, i que la pròpia autora explicitava a la dedicatòria final del llibre: "A Eva, la dona. / Als que no hi són tots... / Als que es passegen del braç de la anormalitat. / Als difícils. / Als isolats. / Als pervertits. / A aquells a qui contorba la bellesa... / Però també a tots els altres" (op. cit., p. 133). Històries de solituds i d'amors impossibles on trobem ressons de la capacitat fabuladora i narrativa

de l'àvia Caterina, especialment al conte "Flames de llum cremaven grocs domassos". A la tercera part, "Recomença la dansa", el contes s'escurcen —alguns semblen esbossos o són, de fet, microrelats— i apareix també l'humor, la prosa poètica i un cert caràcter críptic pel que fa a la interpretació. D'aquest bloc en destaca especialment el relat "Noltros no hem tingut sort amb sos homos..." en què una dona gran, davant d'un interlocutor desconegut, recorda de manera cordial la profunda duresa de la vida viscuda. És un monòleg que acaba esdevenint una autèntica síntesi d'una bona part del segle XX a Mallorca, una narració en què Riera excel·leix en la plasmació d'una llengua oral genuïna i plena de vivacitat.

Una llarga carrera literària

Encara que pot ser que per a algun lector Carme Riera s'hagi quedat com aquella jove de vint-i-set anys que va publicar *Te*

deix, amor, la mar com a penyora, la veritat és que l'escriptora mallorquina ha estat capaç de bastir una llarga i sòlida carrera literària que s'allarga encara fins avui mateix.

El seu segon llibre també va ser de contes, *Jo pos per testimoni les gavines* (Laia, 1977; labutxaca, 2014, editat conjuntament amb *Te deix...*), uns relats en la línia dels del seu primer llibre. Com a curiositat, el recull s'obre amb el conte que dona títol al volum i que presenta la mateixa història que el conte "Te deix, amor, la mar com a penyora" explicat des de la perspectiva de l'altra persona implicada en la història d'amor. Un text que, a través d'una carta introductòria suposadament dirigida a l'editorial, la protagonista ha fet arribar a la mateixa escriptora.

Tres anys després, Carme Riera va guanyar el premi Prudenci Bertrana amb la seva primera novel·la, *Una primavera per a Domenico Guarini* (Edicions 62, 1980), un text on l'escriptora abandonava el registre més poètic i vivencial dels contes i s'encarava amb la construcció d'una història sobre el doble viatge, interior i exterior, d'Isabel Clara Alabern, una periodista catalana que arriba a Florència per cobrir el "cas Guarini", un atemptat comès contra el cèlebre quadre de Sandro Botticelli "Al·legoria de la primavera". En el pròleg de la novel·la, Carme Riera, que en general sempre ha donat molt poca informació sobre la seva vida privada més enllà de l'etapa de la infantesa —de fet, en les solapes dels seus llibres no hi ha mai cap informació biogràfica— en aquesta ocasió feia una clara declaració d'amor i de deute literari cap al seu marit: "Mai una

Guarini (Edicions 62, 1980, p. 5).

A aquesta novel·la van seguir un altre recull de contes, *Epitelis tendríssims* (Edicions 62, 1981; 2021, editat conjuntament amb *Contra l'amor en companyia i altres relats*, amb pròleg de Mita Casacuberta), un conjunt de contes dominats per la ironia i l'eroticisme en què Carme Riera intenta trobar un llenguatge suggerent que s'aparti dels tòpics i de la barroeria convencional del gènere eròtic.

La següents novel·les van ser *Qüestió d'amor propi* (Laia, 1987), un text en forma de carta, i ple de referències literàries, on la protagonista explica en primera persona la seva desafortunada història d'amor, i *Joc de miralls* (Planeta, 1989), amb la qual obtingué el Premi Ramon Llull, i en la qual Riera explora el tema de la seducció a partir de l'enamorament de la jove i bella Bettina Brentano davant del vell

Goethe. De la mateixa manera, la protagonista, Teresa Mascaró, s'ha sentit seduïda per l'escriptor llatinoamericà Pablo Corbalán, a qui vol dedicar la tesi doctoral.

Els xuetes mallorquins

Després d'un altre recull de contes, *Contra l'amor en companyia i altres relats* (Destino, 1991), Carme Riera publica una de les seves novel·les més ambicioses i la més premiada fins ara, *Dins el darrer blau* (Destino, 1994). L'obra va obtenir els premis Josep Pla (1994), Joan Crexells (1995), Lletra d'Or (1995), Nacional de Narrativa (1995) —concedit pel Ministeri de Cultura espanyol—, i Elio Vittorini (2000), aquest últim gràcies a la traducció italiana feta per Francesco Ardolino.

Dins el darrer blau, ambientada a Mallorca a finals del segle XVII, tracta el procés inquisitorial contra un grup de jueus —xuetes, en la terminologia mallorquina— que, el 7 de març de 1688 i per culpa del mal temps, no van aconseguir fugir de l'illa, com ho tenien previst, per arribar a Liorna, a la Toscana, una ciutat on s'havia desenvolupat una important colònia jueva lluny de les persecucions que en aquells moments ja es patien al regne d'Espanya. En aquest context, Carme Riera, a partir de l'estudi d'una extensa documentació sobre els fets reals, desplega una gran capacitat narrativa per recrear lliurement la societat mallorquina de finals del segle XVII, combinant personatges reals amb d'altres fruit de la seva invenció. L'estratègia de la novel·la és coral, i davant del lector desfilen una gran quantitat de protagonistes de tota mena: folls, herois sense grandesa, assassins encoberts, corsaris xerraires clergues obstinats, i

virreis viciosos. Destaca, però, el personatge del rabí Gabriel Valls (Rafel Valls, en els fets documentats per la història), el qual encarna la lucidesa i la modernitat del discurs de la tolerància.

Aquesta història tindrà, en certa manera, la seva continuació a la novel·la *Cap al cel obert* (Cercle de Lectors, 2000; labutxaca, 2014), on els descendents dels jueus del segle XVII han arribat a Amèrica i s'han establert a Cuba. Ara l'acció transcorre entre 1850 i 1860 i l'argument se centra en el retrobament, mitjançant el matrimoni, de dues branques de la mateixa família, el Fortesa de Mallorca i els Fortalesa de Cuba. Aquesta novel·la va obtenir els premis Crítica Serra d'Or (2001) i Nacional de Literatura (2001).

Obra més recent i reconeixements

En aquestes dues primeres dècades del segle XXI l'obra de Carme Riera s'ha anat ampliant amb les novel·les *La meitat de l'ànima* (Proa, 2004; labutxaca, 2013, premi Sant Jordi 2003), *L'estiu de l'anglès* (Proa, 2006; labutxaca, 2014), *Amb ulls americans* (Proa, 2009; labutxaca, 2011), *Natura quasi morta* (Edicions 62, 2011; labutxaca, 2013), *Les darreres paraules* (Edicions 62, 2016, premi BBVA Sant Joan de literatura catalana), *Venjaré la teva mort* (Edicions 62, 2018) i *Una ombra blanca* (Edicions 62, 2024).

Pel que fa als textos de contingut autobiogràfic, alguns dels quals hem citat sovint al llarg de l'article, cal destacar *Temps d'innocència* (Edicions 62, 2013; labutxaca, 2014), en què l'autora, motivada pel naixement de la seva primera neta, narra els records de la seva

infantesa entre els tres i els deu anys; *Temps d'una espera* (Columna, 1998; Edicions 62, 2023), un diari escrit durant el seu segon embaràs i que, més enllà del testimoni íntim d'una mare, planteja una reflexió més global sobre la condició femenina i la maternitat, i el volum més recent, *Gràcies* (Edicions 62, 2025) que, com ja hem dit, constitueix un repàs dels aspectes més importants de la seva trajectòria literària i docent amb la intenció d'agrair la fidelitat dels seus lectors.

Carme Riera ha rebut també reconeixements a tota la seva trajectòria literària com ara la Creu de Sant Jordi (2000), la Medalla d'Or del Consell Insular (2005), el Premi Jaume Fuster dels Escriptors en Llengua Catalana (2005), el Premio Nacional de las Letras Españolas (2015) i la Medalla d'Or de les Illes Balears (2018), entre d'altres, i una part important de la seva producció literària ha estat traduïda a més de quinze llengües. L'escriptora forma part de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (RABLB) i de la Real Academia Española de la Lengua (RAE) i entre els anys 2015 i 2019, i novament des del 2023, exerceix la presidència del Centro Español de Derechos Reprográficos (CEDRO). ■

Àrea Hermetica
Expandeix la teva consciència
L'única manera d'entendre l'altra realitat
Dimecres de 20.00 a 21.00 hores
ràdio caldes
www.radiocaldes.cat
107.8FM

ràdio caldes
www.radiocaldes.cat
107.8FM